

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

**Zpřísnění standardu odpovědnosti členů statutárních
orgánů po rekodifikaci civilního práva – fikce, či
skutečnost?**

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2014

VII. ročník SVOČ

Autor: Tomáš Munzar

Konzultant: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Anotace

Práce se zabývá několika vybranými změnami, ke kterým ve spojitosti s rekodifikací soukromého práva došlo v oblasti odpovědnosti členů statutárních orgánů. Důraz je kladen na obecnější témata a pochopení konceptuálních změn v nové legislativě, dále pak na instituty péče řádného hospodáře, pravidla podnikatelského úsudku či pokynů do obchodního vedení. Podrobný popis jednotlivých případů odpovědnosti práce neobsahuje, namísto toho usiluje o zhodnocení přínosu rekodifikace a identifikaci jejích nedostatků.

This paper deals with several selected changes made in the area of liability of statutory bodies in connection with the recodification of civil law. The emphasis is put on more general topics and understanding of the new legislation's conceptual changes, as well as on the institutes of due managerial care and diligence, business judgement rule and instructions to management. The paper does not contain a detailed description of the particular cases of liability, instead it attempts to evaluate the recodification's benefits and identify its shortcomings.

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VII. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracoval(a) samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 15. 4. 2014

.....

Tomáš Munzar

Poděkování

Rád bych také poděkoval prof. JUDr. Stanislavě Černé, CSc. a JUDr. Petru Čechovi, Ph.D., LL.M. za rady při tvorbě této práce.

Obsah

Úvod	5
Část I.....	6
Koncept odpovědnosti po rekodifikaci	6
Nový přístup k problematice corporate governance	8
Část II.	12
Péče řádného hospodáře	12
Pravidlo podnikatelského úsudku	15
Pokyny do obchodního vedení.....	17
Část III.	21
Odpovědnost za způsobenou újmu	21
Vypořádání způsobené újmy	23
Závěr.....	25

Zkratky používané v textu:

NOZ - zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

ZOK - zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

OBZ - zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Úvod

"The directors of such [joint-stock] companies, however, being the managers rather of other people's money than of their own, it cannot well be expected, that they should watch over it with the same anxious vigilance with which the partners in a private copartnery frequently watch over their own.... Negligence and profusion, therefore, must always prevail, more or less, in the management of the affairs of such a company."

Adam Smith, *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, 1776

Cílem této práce je zhodnotit změny, které v oblasti odpovědnosti členů statutárních orgánů přinesla do českého právního prostředí rekodifikace soukromého práva. Protože ambicí autora není podat suchý rozbor specifik jednotlivých typů odpovědnosti, nýbrž nahlédnout na předmět zkoumání v širším kontextu, je práce strukturována do třech částí podle míry jejich odstupů od ústředního tématu. Považuji přitom za vhodnější věnovat se spíše obecnějším tématům, neboť porozumět podmínkám právního prostředí, ve kterém statutární orgány fungují, je předpokladem pro správné uchopení dílčích úprav.

První část textu přistupuje k tématu z širšího teoretického pohledu, přičemž jejím cílem je blíže vymezit význam a základní formu zkoumané problematiky v systému rekodifikačního práva. Tato část obsahuje analýzu rozdílů v konceptuálním pojetí odpovědnosti mezi právním stavem před rekodifikací a po ní, dále se pak věnuje novému pojetí *corporate governance* a z něho vyplývajícímu významu odpovědnosti členů statutárních orgánů.

Ve druhé části se práce nejprve věnuje dvěma obecným institutům klíčovými pro téma odpovědnosti členů statutárních orgánů – péči řádného hospodáře a

pravidlu podnikatelského úsudku. Péče řádného hospodáře je obecným institutem hned ze dvou různých úhlů pohledu. Jednak je její dodržování vyžadováno ve všech formách právnických osob, ne jen v případě obchodních korporací, čímž je dána její univerzalita z hlediska okruhu subjektů, na které dopadá. Zadruhé je pak její porušení prakticky ve všech případech nutnou podmínkou vzniku odpovědnosti statutárů, z tohoto hlediska se jedná o obecné kritérium vzniku odpovědnostního právního vztahu. Pravidlo podnikatelského úsudku má pak v podobě, v jaké ho formuluje ZOK, být obecným institutem vyloučení odpovědnosti u členů statutárních orgánů obchodních korporací. Nakonec je rozebrán koncept pokynů do obchodního vedení, který umožňuje v konkrétním případě v návaznosti na rozhodnutí valné hromady ex ante zprostit členy statutárního orgánu odpovědnosti za eventuální újmu, způsobenou plněním daného pokynu.

Ve třetí části se práce konečně zabývá vybranými bezprostředními právními následky porušení povinností členů statutárních orgánů. Z důvodů omezeného rozsahu práce se text zaměřuje toliko na aspekty obecné odpovědnost za újmu a na možnost vypořádat dohodou újmu způsobenou společností.

Část I.

Koncept odpovědnosti po rekodifikaci

Důvodová zpráva k NOZ konstatuje (v souvislosti s ust. § 24), že nová právní úprava s sebou přináší odklon od dosavadního sankčního pojetí odpovědnosti jako následku porušení právní povinnosti směrem k odpovědnosti aktivní, spočívající v tom, že každý odpovídá „*především za to, že se chová řádně, po právu a že splní své povinnosti,*“¹ Pojem odpovědnosti je tedy nově spojen s

¹ Důvodová zpráva k NOZ, s. 47-48; dostupný z WWW < <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> >

dodržováním povinností, nikoli až s následky jejich porušení – odpovídá se za samotné jejich dodržování. V takovém pojetí je odpovědnost hrozbou sankcí, nikoli až její samotnou realizací. V souladu s tímto posunem je v mnoha situacích, kdy by stará právní úprava hovořila o "odpovědnosti za škodu", v NOZ místo toho řeč o "povinnosti nahradit škodu".

Navzdory deklarované změně je nicméně znění NOZ poznamenáno terminologickými zmatky právě v otázce užívání pojmu odpovědnost. Jak ukazuje ve svém článku P. Pražák, najdeme v textu zákoníku pojem odpovědnost hned ve třech různých významech. Prvním z nich je odpovědnost jako primární povinnost, tedy ve smyslu prosazovaném autory v důvodové zprávě. Při úvahách nad některými ustanoveními, např. § 1935 NOZ, však můžeme dojít k závěru, že se v nich pojem odpovědnost používá ve smyslu povinnosti sekundární, to jest jako následek porušení povinnosti. Do třetice pak nacházíme i ustanovení (např. § 1288 NOZ), která ve svém důsledku směřují k interpretaci odpovědnosti jako následek protiprávního stavu, kdy žádná povinnost porušena nebyla.² Tato pojmová nejasnost se objevuje i v ZOK, kde na několika místech (ust. § 49, § 520 odst. 2) čteme, že orgány "odpovídají za způsobenou újmu".

Na okraj podotýkám, že ani tato práce nadržuje v otázce odpovědnosti ustálenou terminologii, což neunikne žádnému pozornějšímu čtenáři - domnívám se však, že to není na újmu její srozumitelnosti a po stránce stylistické se jedná dokonce o klad, neboť snaha držet se rekodifikačního pojetí s sebou nese často těžkopádné větné konstrukce.

Můžeme tedy s P. Pražákem konstatovat, že snaha autorů NOZ o překonání terminologické rozkolísanosti starého občanského zákoníku se s úspěchem nesešla a u některých ustanovení bohužel vyústila v nelogické či obtížně

² PRAŽÁK, P. Má institut právní odpovědnosti v návrhu nového občanského zákoníku jasnou koncepcí? *Právní rozhledy*. 2012, č. 3, s. 101-105

pochoitelné formulace, jejichž přesný význam je třeba poměrně složitě dovozovat. Změna pojmosloví se může jevit jako velmi teoretická záležitost, má ale silné důsledky pro praxi, což bude možné pozorovat ve třetí části této práce u institutu vypořádání újmy. Dalším praktickým dopadem této spíše teoreticky laděné problematiky bude, jak upozorňuje I. Pelikánová, skutečnost, že terminologická a formulační diskontinuita „*bude znamenat pro novou rozhodovací praxi mimořádnou zátěž.*“³

Nový přístup k problematice corporate governance

Jedním za základních kamenů korporačního práva je problém tzv. *corporate governance*, tedy obecně řečeno systému řízení a kontroly společnosti. Detailnějších definic *corporate governance* existuje nepřeborné množství, od striktně ekonomických („*zabývá se způsoby, kterými si vkladatelé kapitálu do společnosti zajišťují, že ze své investice získají výnos*“)⁴ po komplexnější („*rámec pro corporate governance má zajistit strategické vedení společnosti, účinnou kontrolu managementu statutárními orgány společnosti a odpovědnost statutárních orgánů vůči společnosti a jejím vlastníkům*“)⁵.

Propojení *corporate governance* s institutem odpovědnosti členů statutárních orgánů je velmi silné, důsledky oddělení vlastnictví od řízení společnosti ostatně stojí v prvopočátcích úvah na toto téma. Angloamerická právní teorie v tomto smyslu hovoří u akciových společnostech o vztahu *principal-agent* (problému *agency*, zmocnění), tedy vztahu mezi společníkem a osobou zmocněnou k zacházení s jeho majetkem.

³ PELIKÁNOVÁ, I. Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 3, s. 23

⁴ SHLEIFER, A. a VISHNY, R. W. A Survey of Corporate Governance. *Journal of Finance*. 1997, č. 2, s. 737

⁵ OECD Principles of Corporate Governance, s. 24; dostupný z WWW

<<http://www.oecd.org/corporate/ca/corporategovernanceprinciples/31557724.pdf>>

V české akademické sféře došlo ohledně pojetí *corporate governance* a jeho role v rámci korporálního práva k zajímavému střetu názorů, který se týkal návrhu na novelizaci obchodního zákoníku, obsaženého ve sněmovním tisku č. 498. Na jedné straně sporu stál hlavní editor návrhu T. Richter, na straně druhé pak P. Čech, R. Pelikán a I. Pelikánová. Ačkoli se jejich diskuse přímo netýkala rekodifikačních předpisů, konceptuální propojení sněmovního tisku č. 498 s textem ZOK je v otázkách *corporate governance* patrné a sama důvodová zpráva k ZOK na ně upozorňuje.⁶ Když tuto debatu doplníme o argumenty z pozdějších článků B. Havla, získáme poměrně dobrý přehled o základních paradigmatech obou zúčastněných stran.

Jen na okraj uvádím, že názorový nesoulad mezi oběma stranami sahá tak daleko, že se neshodnou ani na posouzení české úpravy před rekodifikací v evropském kontextu. Zatímco v článku I. a R. Pelikánových se dočteme, že „*skutečně omezující normy českého korporálního práva lze spočítat na prstech jedné ruky a ve valné většině obsahují řešení, která v jiných zemích kontinentální Evropy platí desítky let,*“⁷ B. Havel píše o regulaci, která „*nerozumně zvyšuje transakční náklady a která vybočuje z evropských standardů*“⁸ a T. Richter vidí „*panickou reakci na tzv. tunelování,*“ jejímž důsledkem bylo přijetí řady „*technicky nekvalitních a koncepčně neujasněných pravidel korporálního práva.*“⁹ Tato stanoviska se přirozeně promítají i do názorů zmíněných akademiků na samotnou potřebu výrazné legislativní změny.

Na straně zastánců rekodifikačních změn tak spatřujeme zejména volání po modernizaci korporálního práva a jeho přiblížení úspěšným institutům západního právního prostředí – tyto instituty jsou prověřené, fungují, zahraniční

⁶ Důvodová zpráva k ZOK, s. 24; dostupný z WWW < <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf> >

⁷ PELIKÁN, R. a PELIKÁNOVÁ, I. Návrat právního nihilismu. *Právní rozhledy*. 2009, č. 6, s. 221

⁸ HAVEL, B. Předpokládané změny obchodního práva při rekodifikaci práva soukromého aneb nad návrhem obchodního zákona. *Obchodněprávní revue*. 2009, č. 1, s. 4-5

⁹ RICHTER, T. O logice a limitech korporálního práva: teoretické základy. *Právní rozhledy*. 2008, č. 23, s. 855

investoři je znají a jejich implementace má kromě větší efektivity obchodního styku rovněž přinést České republice body v rámci globální soutěže o přilákání co největšího množství investic.¹⁰ Dosavadní systém ochrany společníků před škodlivými transakcemi provedenými statutárem, spočívající v neplatnosti takových transakcí, je kritizován pro externalizaci nákladů na smluvní partnery společnosti.¹¹ Nová úprava proto preferuje zachování platnosti takových smluv a odpovědnost za újmu jimi způsobenou převádí na členy statutárního orgánu či vlivné osoby.

Právní jistota smluvních partnerů a stabilita samotných smluv je tímto posílena, úměrně by ale mohlo být možné dovést pokles úrovně ochrany majetku společnosti a ve výsledku tedy i společníků či věřitelů – tato úvaha závisí právě na tom, jak účinným nástrojem se v praxi ukáže být rekodifikační pojetí odpovědnosti členů statutárních orgánů.

Je třeba upozornit na to, že odklon od neplatnosti problematických právních úkonů směrem k deliktní odpovědnosti členů statutárních orgánů je terčem silné kritiky. Namítá se, že přestože podobná úprava existovala i v 90. letech, pochází z této doby řada dodnes nevyřešených kauz masivního tunelování obchodních společností.¹² Rovněž se setkáváme s odmítáním označení dosavadní regulace za zbytečný historický exces – je přinejmenším jisté, že souběžně s jejím zavedením negativní jevy ustoupily, a i když nelze automaticky předpokládat v této souvislosti kauzalitu, nelze ani význam této regulace marginalizovat.¹³ Pro doplnění dále uvádím některé další zajímavé body z proběhnuté výměny názorů.

Zatímco P. Čech ve svých člancích prosazuje zachování sankce neplatnosti a pro nápravu výkladových problémů, které činí předmětná ustanovení (zejména § 67a a § 196a OBZ) problematickými, upřednostňuje cestu legislativního řešení

¹⁰ HAVEL, B. op. cit. sub 8, s. 10

¹¹ RICHTER, T. op. cit. sub 9, s. 846-847

¹² ČECH, P. Parlament čelí bezprecedentnímu útoku na obchodní zákoník. *Právní rozhledy*. 2008, č. 13, s. II

¹³ PELIKÁN, R. a PELIKÁNOVÁ, I. op. cit. sub 7, s. 221

jejich výkladu,¹⁴ T. Richter mu oponuje kromě výše zmíněného argumentu o externalizaci nákladů na třetí subjekty také tvrzením, že právo nelze pojímat jako jediný nástroj regulace obchodních korporací – existují také jiné mechanismy (zejména tržní povahy), které mohou potíže spojené se vztahem *principal-agent* regulovat.¹⁵

Na Richterovy argumenty pak odpovídají R. a I. Pelikánovi, a to nařčením z právního nihilismu, tedy z nerespektování právního a ekonomického vývoje a kontextu práva obchodních společností v České republice. Upozorňují na to, že Richterovy právně-ekonomické úvahy se v českém prostředí pro jeho specifickou uplatní jen na zlomek existujících akciových společností – drtivá většina z nich není například kótovaná na burze, takže akcionáři nemohou při nesouhlasu se směřováním společnosti jednoduše "hlasovat nohama".

Hlavně ovšem oba autoři poukazují na skutečnost, že samotná Richterova definice kapitálové společnosti, na které zakládá své úvahy, je pro českou situaci nevhodně zvolená, neboť na společnosti s ručením omezeným ji nelze vztáhnout vůbec a i u akciových společností narážíme na problémy. Richter kapitálovou společnost označuje za "nástroj financování", který umožňuje "koncentraci velkého množství kapitálu od velkého množství investorů za komparativně nejnižších nákladů". Zatímco v angloamerickém prostředí jsou takové společnosti s rozptýlenou vlastnickou strukturou poměrně četné, v ČR není právní forma akciové společnosti primárně využívána jako nástroj shromažďování kapitálu – nacházíme u nás buď subjekty se silným akcionářem doplněným řadou menších akcionářů, kteří účast na společnosti získali v rámci kuponové privatizace, nebo uzavřené akciové společnosti s několika společníky. Management je zde „*sice teoreticky oddělen od investorů, ve skutečnosti jde ale o reprezentanty hlavních akcionářů, kteří více či méně otevřeně hájí jejich zájmy*“.

¹⁴ ČECH, P. op. cit. sub 12, s. II

¹⁵ RICHTER, T. op. cit. sub 9, s. 850-854

*a podléhají jejich pokynům, a naopak leckdy je jejich kompetentnost k odbornému řízení společnosti pochybná.*¹⁶

Na základě výše uvedeného soudím, že je namístě přisvědčit kritikům nové úpravy. Tak rozsáhlý zásah do platného práva, jaký představuje proběhnuvší rekodifikace, by si jistě zasloužil větší zohlednění specifických podmínek, kterými se naše společnost vyznačuje, a závažnost vnesené kritiky je tak z pohledu budoucnosti českého obchodního práva poměrně znepokojivá.

Na závěr této části mé práce ještě jednou považuji za vhodné zdůraznit, že nová úprava v ZOK řeší problémy plynoucí ze vztahu *principal-agent* mimo jiné zavedením rozsáhlého systému odpovědnosti za újmu a ručení členů statutárních orgánů. V literě zákona vypadají pojmy jako "neomezené ručení" úctyhodně, praktické limity tohoto institutu však vyjdou najevo ve chvíli, kdy se zjistí, že člen statutárního orgánu *de iure* žádný majetek nemá a oprávnění se tak nemají z čeho uspokojit. Kvalita a efektivita fungování systému odpovědnosti členů statutárních orgánů tak bude mít přímý vliv na to, zda výsledkem rekodifikace bude oddechnutí soukromého sektoru, dlouho dušeného zbytečnou a extenzivní regulací, nebo oprášení hesla *tunelování* ve slovnících českých novinářů.

Část II.

Péče řádného hospodáře

Pojem péče řádného hospodáře byl do českého právního řádu zaveden novelou obchodního zákoníku s účinností od 1. 1. 2001, jeho zákonné definice se ale dočkáváme až s příchodem rekodifikace soukromého práva o 13 let později. Protože obchodní zákoník ani jiný právní předpis péči řádného

¹⁶ PELIKÁN, R. a PELIKÁNOVÁ, I. op. cit. sub 7, s. 219

hospodáře doposud nijak nedefinoval, musel být význam tohoto sousloví vymezen doktrinálně a judikatorně.

Judikatura tedy dovozovala, že „*pojmem péče řádného hospodáře lze přitom chápat tak, že řádný hospodář činí právní úkony týkající se obchodní společnosti odpovědně a svědomitě a stejným způsobem rovněž pečuje o její majetek, jako kdyby šlo o jeho vlastní majetek. Taková péče tedy nepochybně zahrnuje péči o majetek akciové společnosti nejen v tom smyslu, aby nevznikla škoda na majetku jeho úbytkem či znehodnocením, ale také aby byl majetek společnosti zhodnocován a rozmnožován v maximální možné míře, jaká je momentálně dosažitelná.*“¹⁷

Kolektiv okolo Jana Dědiče dále uváděl, že „*požadavek péče řádného hospodáře zahrnuje podle našeho názoru požadavek plnit povinnosti na určité odborné úrovni, která však nemusí dosahovat úrovně znalostí odborníka daného oboru, avšak musí být odborníkem na řízení korporací, požadavek seznamovat se s novými poznatky v oboru řízení a správy společností a uplatňovat je v činnosti společnosti a při rozhodování se rozhodovat se znalostí věci a v případě, že člen představenstva nemá potřebné odborné znalosti, povinnost zajistit posouzení daného případu osobou, která potřebné odborné znalosti má.*“¹⁸ Člen statutárního orgánu tedy nemusel být expertem v oboru činnosti společnosti.

K těmto výkladům, které jako obsah povinnosti řádného hospodáře identifikují povinnosti jednat s určitou mírou péče, lze ještě dodat, že se dále jako další ze složek tohoto institutu dovozovala i povinnost loajality ke korporaci, a to na základě přiměřené aplikace ustanovení o mandátní smlouvě na vztah mezi společností a členy statutárního orgánu podle ustanovení § 66 odst. 2 OBZ. Mandatář byl totiž v souladu s ustanovením § 567 odst. 2 OBZ povinen

¹⁷ usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007

¹⁸ DĚDIČ, J. a kol. Obchodní zákoník: Komentář, Díl III. 1. vyd. Praha: Polygon, 2002. s. 2417

svou činnost uskutečňovat „*podle pokynů mandanta a v souladu s jeho zájmy, které mandatář zná nebo musí znát*“. Z povinnosti loajality lze dále dovozovat jiné (pod)složky povinnosti péče řádného hospodáře, jako např. zákaz konkurence či povinnost mlčenlivosti.¹⁹

NOZ definuje péči řádného hospodáře v ust. § 159 odst. 1 jako závazek, vznikající přijetím funkce: „*kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí*“. Rovněž je třeba zmínit interpretační ustanovení § 52 odst. 1 ZOK, které pro výklad zakotvuje objektivní standard – jednání se posoudí podle toho, jak by jednala jiná rozumně pečlivá osoba.

V tomto pojetí se sice hovoří o potřebných znalostech, domnívám se však, že se tím myslí právě odbornost ve smyslu uváděném J. Dědičem, tedy v oblasti řízení společností. Výraznější změna ve výkladu akademické veřejnosti a soudů by ostatně ani nebyla logická, neboť nová úprava z těchto zdrojů vycházela. Bylo by také možné na základě dikce zákona usuzovat, že došlo k rozšíření základních složek povinnosti péče řádného hospodáře na tři – ustanovení § 159 odst. 1 NOZ přece hovoří o loajalitě, potřebných znalostech a pečlivosti, tedy o třech prvcích. Při bližším zkoumání je však třeba dojít k závěru, že vzhledem k použití spojky "i" existují nadále složky dvě, přičemž jednou z nich je komplexní povinnost jednat "s odbornými znalostmi a pečlivostí" – odbornost a péče jsou tak nadále propojeny.

Kvůli rozsahu případů, na které dopadá, je obsah péče řádného hospodáře nadále určen obecnými pojmy, jejichž výklad je nutné provádět ve spojitosti s konkrétním případem. Díky skutečnosti, že se rekodifikace v této otázce podstatně neodchýlila od dosavadního přístupu soudů, bude nicméně možné bez větších problémů vycházet z dosavadní rozhodovací praxe soudů, což značně sníží obvyklé potíže spojené se zavedením nových institutů do právního řádu.

¹⁹ ČERNÁ, S. Obchodní právo: Akciová společnost. 3. díl. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006. s. 241.

Dále je zde otázka důkazního břemena v případě soudního sporu, kdy v návaznosti na úpravu v OBZ je i v současnosti v § 52 odst. 2 ZOK dána povinnost člena statutárního orgánu označit důkazy, jimiž má být prokázáno, že s péčí řádného hospodáře jednal. Nově nicméně existuje možnost soudu rozhodnout, že to po něm nelze spravedlivě požadovat.

Celkově lze kodifikaci péče řádného hospodáře hodnotit jako pozitivní, i když ne příliš zásadní krok, když zákon přejal tento institut v podobě, v jaké se jeho výklad od roku 2001 ustálil. Pro běžného uživatele právních předpisů ale zřejmě i v době internetu platí, že text zákona je přístupnější a vyhledávanější než relevantní judikatura.

Pravidlo podnikatelského úsudku

Pravidlo podnikatelského úsudku (*business judgement rule*; dále v této části práce jen "pravidlo") je na rozdíl od institutu péče řádného hospodáře v českých právních předpisech úplnou novinkou. Svůj původ má v americkém právním prostředí, odkud se pro svou účelnost ve specifické podobě probouvalo mimo jiné i do naší legislativy, kde je vyjádřeno v ust. § 51 odst. 1 ZOK: „*Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.*“ Hodnocena zde tedy není samotná způsobená újma, nýbrž jednání člena statutárního orgánu, které k této újmě vedlo.

Zákonné zakotvení pravidla je jedním z kroků, kterými má nová právní úprava podle svých autorů zefektivnit podnikání a posílit Českou republiku v globálním boji o přilákání investic. V rámci soutěže právních řádů je přejímání úspěšných institutů z jiných jurisdikcí zcela běžnou praxí, např. německý právní řád přijal pravidlo již v roce 2005, a to do § 93 odst. 1 *Aktiengesetz*.

Není bez zajímavosti, že určité úvahy v duchu pravidla se již před rekodifikací objevovaly v judikatuře Nejvyššího soudu ČR - jedná se např. o rozhodnutí sp. zn. 5 Tdo 1143/2005 ze dne 23. 11. 2005 nebo sp. zn. 29 Cdo 4276/2009 ze dne 30. 3. 2011. Ačkoli se zřejmě nejednalo o aplikaci pravidla v celé jeho šíři,²⁰ je v těchto rozhodnutích minimálně obsažena jeho základní idea - vychází z racionální úvahy o podstatě podnikání, které s sebou z principu nese jistou míru rizika, jež je třeba podstoupit za účelem dosažení zisku.

Obecně můžeme rozlišit dvě rozdílná pojetí pravidla.²¹ První, typické pro stát Delaware, jehož korporální právo je velmi úspěšné, pojímá pravidlo jako doktrínu nepřezkoumávání podnikatelských rozhodnutí soudy – presumuje se zde jejich správnost a žalobce musí nejdříve prokázat vadu rozhodovacího procesu (např. neinformovanost), teprve pak přechází důkazní břemeno na žalovaného. Za předpokladu, že statutár činí rozhodnutí podle stanovených zásad, se pro jeho podnikatelské rozhodování prostřednictvím pravidla vytváří tzv. bezpečný přístav (*safe harbor*), ve kterém se nemusí bát přiměřeně riskovat.

Druhé pojetí pak nacházíme prakticky stejně vyjádřené v dokumentech Amerického právního institutu,²² německém *Aktiengesetz* a konečně i v textu ZOK. Důkazní břemeno leží rovnou na žalovaném a výhoda celého institutu zde spočívá především v tom, že soudci nemusí detailně rozebírat všechny okolnosti napadeného podnikatelského rozhodnutí, kterým často nemusí ani pořádně rozumět, a spokojí se s tím, že člen statutárního orgánu osvědčí zákonem požadované kvality rozhodování.²³ V tomto pojetí je tedy pravidlo vlastně standardem hodnocení toho, zda byla dodržena povinnost péče, a při bližším pohledu na výčet prvků v zákonném vymezení pravidla skutečně můžeme

²⁰ BROULÍK, J. Pravidlo podnikatelského úsudku a riziko. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 6, s. 167

²¹ tamtéž, s. 165

²² ČECH, P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*. 2007, č. 3, s. 8

²³ LASÁK, J. Akciová společnost na prahu rekodifikace: základní novinky. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 2. s. 50

konstatovat, že pokud žalovaný tyto požadavky nesplnil, zřejmě skutečně nejednal v souladu s povinností péče.

Proti uplatněné koncepci pravidla nelze v zásadě nic namítat, nanejvýš je možné poukázat na skutečnost, že prokázání informovanosti rozhodnutí či dobré víry vyžaduje ze strany statutárních orgánů rozsáhlou dokumentaci veškerého jejich jednání, v této souvislosti se hovoří o byrokratizaci rozhodovacích procesů či dokonce o "dokumentačním běsnění".²⁴ Další výtkou může být to, že část věty za středníkem je v předmětném ustanovení zbytečná, protože při neloajálním jednání by zřejmě nedošlo k dostání požadavků rozumnosti a dobré víry. Navíc se v rámci pravidla hodnotí jen dodržení povinnosti péče a loajalita je zkoumána odděleně, pro zvolenou těžkopádnou konstrukci tak není dán žádný důvod.

Kodifikaci pravidla je jistě třeba hodnotit jako krok vpřed, jeho formulace je založena na zkušenostech z nám blízkých právních řádů a ve svém důsledku usnadňuje členovi statutárních orgánů prokázat, že „*jednal lege artis a tedy nenese odpovědnost za případnou újmu.*“²⁵ Pokud povinnost péče řádného hospodáře funguje jako ochrana před škodlivým jednáním členů statutárních orgánů, pak pravidlo naopak chrání statutáry před neúměrnou a ekonomicky kontraproduktivní regulací jejich jednání.

Pokyny do obchodního vedení

Zajímavou novinkou, modifikující tradiční rozdělení kompetencí mezi orgány kapitálových společností, je institut pokynů do obchodního vedení. Podle ust. § 51 odst. 2 ZOK může člen statutárního orgánu kapitálové společnosti „*požádat nejvyšší orgán obchodní korporace o udělení pokynu týkajícího se obchodního*

²⁴ ČECH, P. op. cit. sub 22, s. 9

²⁵ Důvodová zpráva k ZOK, s. 24

vedení; tím není dotčena jeho povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.“ Smyslem tohoto institutu v podobě, v jaké je běžně používán v zahraničí, je předem vyloučit odpovědnost členů statutárního orgánu za rozhodnutí, která je třeba učinit, ale jejichž výsledek je mimořádně nejistý, a je tedy vesměs žádoucí posílit postavení a jistotu statutárů, kteří by jinak byli ve všech eventuálních scénářích vývoje ohroženi svou odpovědností za případnou újmu.

Obchodní vedení je z principu činností, která je vyhrazena statutárnímu orgánu společnosti – vychází se zde z úvahy, že pokud mají statutární orgány nést odpovědnost za fungování společnosti, musí na něj také mít výlučný vliv. Příslušnými zákonnými ustanoveními jsou nyní § 195 a § 435 ZOK, kde se praví, že nikdo není oprávněn udělovat statutárním orgánům pokyny týkající se obchodního vedení. Bohužel je v těchto ustanoveních z důvodu nedůslednosti zákonodárce řečeno, že tímto zákazem není dotčen § 51 odst. 1 ZOK, ač se zcela zřejmě mělo odkázat na odstavec druhý. Je to nešťastná chyba, není nicméně nepřekonatelná výkladem. Pro úplnost je ještě třeba upozornit na zvláštní úpravu pokynů v koncernovém právu a odlišné pojetí obchodního vedení u monisticky uspořádaných akciových společností, kde obchodní vedení přísluší statutárnímu řediteli jakožto statutárnímu orgánu (§ 63 ZOK), avšak správní rada určuje jeho základní zaměření (§ 460 ZOK). Touto problematikou se zde však nebudu blíže zabývat.

V právních předpisech definici obchodního vedení nenajdeme, judikatura ho nicméně vymezila jako *„průběžnou pravidelnou správu záležitostí společnosti a jejího podniku, tzn. rozhodování o organizačních, technických, obchodních, personálních, finančních aj. otázkách běžného života. Rozumí se tím řízení společnosti, zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o jejích podnikatelských záměrech.“*²⁶ Z uvedené definice vyplývá, že obchodní vedení je dovnitř společnosti vykonávaným jednatelským

²⁶ rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 18. 3. 2005, sp. zn. 4 Afs 24/2003

oprávněním, které na rozdíl od jednání navenek v zastoupení společnosti nemá nutně charakter právního jednání – jde například o rozhodování o podnikatelských koncepcích, stanovení vnitřního organizačního členění či vedení účetnictví.²⁷ Dalším rozdílem mezi uvedenými dvěma způsoby rozhodování statutárního orgánu je skutečnost, že vnější jednatelské oprávnění je možné vnitřně omezit, např. stanovit finanční limit, od kterého potřebuje statutární orgán souhlas dozorčí rady. Přesto spolu obchodní vedení a jednatelské oprávnění často souvisí, dokonce mi připadá velmi obtížné představit si takové jednání navenek, které by nenavazovalo na rozhodnutí učiněné v rámci obchodního vedení. Rozdělení jednatelského oprávnění na více podskupin je nicméně v doktríně pevně zakořeněné a ačkoli se najdou zajímavé kritické názory,²⁸ není zde prostor na to se jim blíže věnovat.

Úprava pokynů do obchodního vedení je velmi stručná, jaké jsou ale její důsledky? Musí valná hromada pokyn udělit, když je o to požádána? Je takový pokyn závazný? A jak je to přesně s odpovědností za případnou újmu, když údajně není dotčena povinnost jednat s péčí řádného hospodáře? Pokusme se tyto otázky zodpovědět.

Je důvodné domnívat se, že valná hromada pokyn udělet nemusí. Lze to dovodit z režimu schvalování takového pokynu – nejdříve statutární orgán jeho projednání zařadí na pořad valné hromady. Protože není stanoveno jinak, může valná hromada v souladu s ust. § 409 ZOK rozhodnout, že některé záležitosti zařazené na jejím pořadu vůbec neprojedná – to je třeba vztáhnout i na navržené pokyny do obchodního vedení.

Dále je na místě pokládat již udělený pokyn za závazný – pokyny byly před rokem 2014 závazné v souladu s ust. § 194 odst. 4 OBZ, i když je nebylo možné

²⁷ PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Obchodní právo*. 2. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 444

²⁸ HAVEL, B. Quo vadis obchodní vedení. *Obchodněprávní revue*. 2010, č. 3, s. 70-74

ukládat do sféry obchodního vedení, a není důvod pokládat rekodifikační význam tohoto pojmu za odlišný.²⁹

K vyřešení otázky odpovědnosti nám může pomoci prozkoumání původního vládního návrhu ZOK, který otázku pokynů do obchodního vedení řešil v ust. § 203 odst. 2, kde normoval, že „*jednatel může požádat valnou hromadu o udělení pokynu týkajícího se obchodního vedení. Plní-li tento pokyn, neodpovídá za případnou újmu tím způsobenou, ledaže by tento pokyn byl v rozporu s právními předpisy nebo společenskou smlouvou.*“ Obdobná byla i úprava představenstva v § 442 odst. 3 vládního návrhu. Dále se na odpovědnost statutárů vztahoval korektiv obsažený v ust. § 55 odst. 2: „*Pokud člen orgánu plní pokyn nejvyššího orgánu obchodní korporace a před splněním pokynu ho na jeho nevhodnost upozorní, neodpovídá za případnou z toho vzniklou újmu.*“³⁰

Ačkoli v účinném znění ZOK tato ustanovení nenajdeme, není důvod usuzovat, že v pojetí institutu pokynů došlo k nějakým změnám. Rovněž se lze opřít o jednoduchou principiální úvahu – pokud je statutární orgán pokynem valné hromady vázán, je každopádně vyloučena jeho odpovědnost za postup podle pokynu. Ve výsledku je tedy povinnost jednat s péčí řádného hospodáře třeba vztáhnout na dva momenty, kterými jsou formulace pokynu, navrhovaná valné hromadě ke schválení, a dále jeho samotná realizace. Při formulaci pokynu na pořad valné hromady musí být zejména uvedeny všechny relevantní informace, které jsou statutárnímu orgánu dostupné – je zde žádoucí co nejvíce zmenšit informační asymetrii mezi *principals* a *agents*, aby valná hromada mohla situaci kvalifikovaně vyhodnotit. Pokud nebude v těchto dvou momentech postupováno s péčí řádného hospodáře, budou členové statutárního orgánu povinni nahradit společnosti případnou újmu.

²⁹ HÁMORSKÁ, A. Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekodifikaci. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 9, s. 254

³⁰ Vládní návrh ZOK; dostupný z WWW <http://www.profi-kancelar.cz/content/files/PDF/OZ/Vladni_navrh_zakona_o_obchodnich_korporacich_2011.pdf>

Rozbor institutu pokynů do obchodního vedení zde uzavřu tím, že z mého pohledu se jedná o zajímavou a využitelnou novinku, která umožňuje se souhlasem valné hromady vyloučit odpovědnost statutárů v situacích, které to svou složitostí vyžadují. V takových případech posílí jejich postavení s ještě větší jistotou než pravidlo podnikatelského úsudku, není ovšem pravděpodobné, že by společníci k udělení pokynů přistupovali příliš často. Za klad může být rovněž považována skutečnost, že zde nenacházíme žádná nadmíru sporná ustanovení, a využívání pokynů tedy zřejmě nebude zatěžováno nejistotou, příznačnou pro jiné instituty v nové právní úpravě.

Část III.

Odpovědnost za způsobenou újmu

Základním kamenem systému odpovědnosti členů statutárních orgánů je povinnost nahradit společnosti újmu, způsobenou porušením povinností péče řádného hospodáře. Z hlediska pojmosloví rozlišuje NOZ škodu a újmu. Škodou přitom nerozumí umenšení majetku jako starý OZ, nýbrž *újmu na jmění* (2894 odst. 1). V praxi to znamená například to, že škoda nově vzniká již okamžikem, kdy někomu jednáním škůdce vznikne dluh, a ne až zaplacením takového dluhu a tedy snížením majetku poškozeného.³¹

Dále je v souvislosti s tématem práce nutné upozornit na ust. § 3 odst. 2 ZOK, kde se určuje, že náhrada újmy uložená tímto zákonem vždy zakládá právo na náhradu jak majetkové, tak nemajetkové újmy. Jedná se tedy o jeden z případů zmíněných v ust. § 2894 odst. 2 NOZ, kdy toto plyne přímo ze zákona a není třeba smluvního ujednání stran. Lze se tedy vždy domoci např. satisfakce za poškození pověsti společnosti.

³¹ ČECH, P. Náhrada škody dle nového občanského zákoníku. *Legal News* [online]. 2013, č. 1. Dostupný z WWW <<http://www.glatzova.com/files/download/glatzova-newsletter-legal-news-nahrada-skody-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku.pdf>>

Bohužel i u tohoto klíčového institutu je rekodifikační právo nejasné, sporná je totiž mezi odbornou veřejností skutečnost, zda porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře zakládá povinnost náhrady podle § 2910 nebo § 2913 NOZ, tedy zda se jedná o porušení zákonné či smluvní povinnosti.

Na první pohled zřejmě většina usoudí, že se jedná o porušení povinnosti uložené zákonem, konkrétně ust. § 159 odst. 1 NOZ, a v souladu s dikcí zákona bude tedy vyžadováno zavinění škůdce.³² Takový výklad pravděpodobně sledoval i zákonodárce, když v důvodové zprávě např. uvádí, že porušení pravidel o střetu zájmů je „*porušením zákona, a tedy jednáním nenáležitým, tj. rozporným s péčí řádného hospodáře.*“³³

Na druhou stranu § 59 ZOK stanoví, že „*práva a povinnosti mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu se řídí přiměřeně ustanoveními občanského zákoníku o příkazu,*“ a to s výhradou toho, že ze smlouvy o výkonu funkce neplyne něco jiného. Mezi korporací a členem statutárního orgánu je podle důvodové zprávy okamžikem vzniku funkce ex lege uzavřena smlouva o výkonu funkce, která má charakter příkazní smlouvy dle ust. § 2430 a násl. NOZ.³⁴ Člen orgánu a společnost mohou přitom obsah této smlouvy dále modifikovat, zejména se předpokládá specifikace odměny a jiných výhod poskytovaných jako protiplnění za výkon funkce. Také ust. § 159 odst. 1 NOZ, kde je vymezena péče řádného hospodáře, hovoří o tom, že ten, kdo přijme funkci člena voleného orgánu, *se zavazuje* – konstruuje se zde tedy zřejmě ex lege vznikající závazek mezi stranami smlouvy o výkonu funkce. V takovém případě by ovšem povinnost náhrady byla podřízena režimu § 2913, kde se zavinění nevyžaduje.

Z předestřených argumentů osobně považuji za silnější ty pro odpovědnost podle § 2913, definitivní odpověď na tuto otázku ovšem jako vždy poskytne až ustálená judikatura. Nejasnost v této věci je nešťastná nejen z hlediska určení,

³² HÁMORSKÁ, A. op. cit. sub 29, s. 252

³³ Důvodová zpráva ZOK, s. 25

³⁴ tamtéž, s. 25

zda se jedná o objektivní či subjektivní konstrukci odpovědnosti, nýbrž také proto, že zde není jasné, o jaké ustanovení opřít případnou žalobu na náhradu újmy.

Vypořádání způsobené újmy

Nově je v ust. § 53 odst. 3 ZOK upravena možnost smluvního vypořádání újmy způsobené porušením povinnosti péče řádného hospodáře. K účinnosti takové smlouvy mezi obchodní korporací a povinným se požaduje její schválení minimálně dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků. Důvodová zpráva k tomu uvádí, že není nutné, aby byla případná újma přímo nahrazována – zákon proto umožňuje, „*aby nejvyšší orgán obchodní korporace rozhodl, že újma bude saturována jinak (snížením příštích odměn, započtením na jiné pohledávky apod.)*“³⁵

V souvislosti s tímto ustanovením se odehrála debata nad otázkou, zda je možné uvedeným způsobem náhradu vzniklé újmy členovi statutárního orgánu prominout. Jako přípustný takový postup vidí A. Hámorská a V. Pihera, opačný názor zastává B. Havel. Nebudu zde nicméně podrobně rozebírat jejich polemiku v celém rozsahu a omezím se jen na načrtnutí dvou základních argumentů. Podotýkám též, že v souladu s novou koncepcí odpovědnosti se na povinnost nahradit újmu nevztahuje výslovný zákaz limitace v ust. § 52 odst. 2 ZOK.

První spor se týká výkladu pojmu "vypořádat". B. Havel tvrdí, že vypořádání není totéž co prominutí, a v zásadě podle něj platí, že vypořádání se má projevit jako ekvivalentní vyrovnání mezi společností a povinným členem statutárního

³⁵ tamtéž, s. 25

orgánu.³⁶ V. Pihera naopak vidí vypořádání jako „*odklizení vypořádávaného vztahu, a to jakýmkoli způsobem,*“³⁷ přičemž si pomáhá srovnáním s ust. § 72 ZOK, kde se při nutnosti ekvivalentního vyrovnání v rámci koncernu používá právě pojem "vyrovnání" – nabízí se tedy otázka, proč by zákonodárce pro stejný zamýšlený účel volil dva různé termíny.

Druhým klíčovým bodem celé diskuse je interpretace ust. § 2898 NOZ, které se zabývá otázkou dispozice s povinností k náhradě újmy. Pro úplnost uvádím jeho znění: „*Nepřihlíží se k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje povinnost k náhradě újmy způsobené člověku na jeho přirozených právech, anebo způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti; nepřihlíží se ani k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje právo slabší strany na náhradu jakékoli újmy. V těchto případech se práva na náhradu nelze ani platně vzdát.*“ Spor se přitom vede výlučně o význam druhé věty, respektive o její vztah k větě první, která se zcela očividně vztahuje k omezujícím ujednáním ex ante.

V. Pihera soudí, že druhá věta řeší pouze vzdání se práva ex ante, stejně jako věta první. Pojem "vzdát se práva" se podle něj v NOZ používá výhradně v tomto smyslu, odkázat lze například na ust. § 442 či § 701. Druhá věta tedy zakotvuje to samé co věta první, ovšem činí tak pro jednostranné vzdání se práva.³⁸ Vzdání se práva na náhradu újmy ex post by v tomto případě tedy v principu bylo možné.

B. Havel naproti tomu vidí rozdíl mezi první a druhou větou v tom, že zatímco první normuje ex ante, druhá se zabývá vzdáním se práva až poté, co vzniklo. Musel by se pak nicméně vypořádat s otázkou, proč se v první větě vylučují vzájemná ujednání, zatímco ve druhé se hovoří o vzdání se práva –

³⁶ HAVEL, B. O kogentnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva. *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 1, s. 15

³⁷ PIHERA, V. Znovu k absolutoriu. *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 3, s. 76.

³⁸ tamtéž, s. 76

pokouší se tedy tvrdit, že oba pojmy jsou zaměnitelné,³⁹ jeho argumentace ale nepůsobí příliš silně a navíc se zdá být v konfliktu s důvodovou zprávou.⁴⁰ Soudím tedy, že je spíše třeba souhlasit s V. Piherou a přijmout závěr, že ex post lze povinnost k náhradě újmy v jistém rozsahu prominout.

Prominutí takové povinnosti nicméně svým způsobem poškozují společnost, přeneseně pak také její společníky a věřitele. Jako prostředek ochrany se zde nabízí např. napadení hlasování pro zneužití hlasovacího práva k újmě celku podle ust. § 212 odst. 2 NOZ, což může učinit každý, kdo v dané věci prokáže právní zájem. V úvahu připadá též obecný korektiv dobrých mravů nebo, z pozice věřitele společnosti, odpůrčí právo podle ust. § 589 a násl. NOZ. Přesné vymezení mantinelů toho, co je ještě v tomto kontextu přípustné, je jako obvykle nutné nechat na soudech v rámci posuzování konkrétních kauz.

Závěr

Ve svém názvu se tato práce ptá, zda skutečně s rekodifikací soukromého práva došlo ke zvýšení standardu odpovědnosti členů statutárních orgánů. Fakt, že úprava této odpovědnosti je rozsáhlejší než bývala, je zřejmý již z textu zákona a v jejím základním smyslu tedy musí být na položenou otázku odpovězeno kladně – systém přímé či nepřímé odpovědnosti členů statutárních orgánů je po rekodifikaci nepochybně komplexnější, nově je také více provázaný s insolvenčním právem, což je cesta správným směrem.

Pro ilustraci tohoto tvrzení lze zmínit instituty, které byly v tomto textu čtenáři zamlčeny. Nově je zavedeno např. ručení věřitelům společnosti za porušení povinnosti odvracet úpadek korporace či v případě porušení zákazu vykonávat funkci člena statutárního orgánu. Zcela nová je možnost soudů na

³⁹ HAVEL, B. A ještě k tzv. absolutoriu a také k přenosu obchodního vedení na správní radu. *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 6, s. 173

⁴⁰ Důvodová zpráva k NOZ, s. 564

určitou dobu vyloučit člena statutárního orgánu z výkonu funkce, pokud přivedl korporaci k úpadku či opakovaně porušoval povinnost péče řádného hospodáře. V neposlední řadě je zde též hrozba povinnosti vracet po rozhodnutí o úpadku prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce.

Kladnou odpověď na úvodní otázku je nicméně možné problematizovat, a to minimálně ze dvou úhlů pohledu. Zaprvé je potřeba poukázat na množství nejasností, např. objektivní či subjektivní povahu povinnosti člena statutárního orgánu nahradit újmu nebo otázku jejího vypořádání. Důsledkem těchto výkladových nejasností nepochybně bude nejistota a problémy s uplatněním příslušných práv. Tyto následky zajisté zčásti padají na vrub obvyklým potížím spojeným s rozsáhlejšími změnami zákona, na druhou stranu lze ovšem konstatovat, že od kodexu, na němž se pracovalo takovou dobu, by bylo zajisté důvodné očekávat menší rozpornost v často významných otázkách.

Zadruhé je třeba poukázat na to, že odpovědnost členů statutárních orgánů v architektuře korporačního práva nahradila sankci neplatnosti a stala se tak hlavním garantem postavení *principals* proti jejich *agents*. Tato skutečnost je terčem kritiky a klade na obchodní korporace větší nároky ve vztahu k monitorování činnosti jejich statutárních orgánů. Větší riziko plynoucí ze zastávání těchto funkcí se rovněž projeví tlakem na kompenzaci růstem mezd nebo větším zájmem o pojištění odpovědnosti (D&O).

Důsledky těchto změn mohou být zásadní, definitivní odpověď na položenou otázku nicméně jako vždy poskytne až judikatura a praxe. V této práci jsem se snažil alespoň přiblížit širší kontext činnosti statutárních orgánů, rozebrat jeho nejvýznamnější otázky a nabídnout tak pohled na jejich fungování po rekodifikaci soukromého práva.

Příloha č. 1: Použitá literatura

Použité předpisy:

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

zákon ze dne 6. 9. 1965 (BGBl. I S. 1089), Aktiengesetz

Judikáty:

usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007

usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005

rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009

rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 18. 3. 2005, sp. zn. 4 Afs
24/2003

Monografie:

ČERNÁ, S. Obchodní právo: Akciová společnost, 3. díl. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006

DĚDIČ, J. a kol. Obchodní zákoník: Komentář, Díl III. 1. vyd. Praha: Polygon, 2002

PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Obchodní právo*. 2. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998

Periodika:

BROULÍK, Jan. Pravidlo podnikatelského úsudku a riziko. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 6, s. 161-167.

ČECH, P. Parlament čelí bezprecedentnímu útoku na obchodní zákoník. *Právní rozhledy*. 2008, č. 13, s. II

ČECH, P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*. 2007, č. 3, s. 4-18

HÁMORSKÁ, A. Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekodifikaci. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 9, s. 250-255

HAVEL, B. A ještě k tzv. absolutoriu a také k přenosu obchodního vedení na správní radu. *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 6, s. 171-175

HAVEL, B. O kogentnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva. *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 1, s. 13-16

HAVEL, B. Předpokládané změny obchodního práva při rekodifikaci práva soukromého aneb nad návrhem obchodního zákona. *Obchodněprávní revue*. 2009, č. 1, s. 1-10

HAVEL, B. Quo vadis obchodní vedení. *Obchodněprávní revue*. 2010, č. 3, s. 70-74

LASÁK, J. Akciová společnost na prahu rekodifikace: základní novinky. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 2, s. 46-51

PELIKÁN, R. a PELIKÁNOVÁ, I. Návrat právního nihilismu. *Právní rozhledy*. 2009, č. 6, s. 219-221

PELIKÁNOVÁ, I. Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 3, s. 15-23

PIHERA, V. Znovu k absolutoriu. *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 3, s. 75-77

PRAŽÁK, P. Má institut právní odpovědnosti v návrhu nového občanského zákoníku jasnou koncepci? *Právní rozhledy*. 2012, č. 3, s. 101-105

RICHTER, T. O logice a limitech korporálního práva: teoretické základy. *Právní rozhledy*. 2008, č. 23, s. 845-855

SHLEIFER, A. a VISHNY, R. W. A Survey of Corporate Governance. *Journal of Finance*, 1997, č. 2, s. 737-783

Elektronické zdroje:

ČECH, P. Náhrada škody dle nového občanského zákoníku. *Legal News*

[online]. 2013, č. 1. Dostupný z WWW

<<http://www.glatzova.com/files/download/glatzova-newsletter-legal-news-nahrada-skody-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku.pdf>>

Důvodová zpráva k NOZ; dostupný z WWW

<<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>

Důvodová zpráva k ZOK; dostupný z WWW

<<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>>

OECD Principles of Corporate Governance; dostupný z WWW

<<http://www.oecd.org/corporate/ca/corporategovernanceprinciples/31557724.pdf>>

Vládní návrh ZOK; dostupný z WWW <http://www.profi-kancelar.cz/content/files/PDF/OZ/Vladni_navrh_zakona_o_obchodnich_korporacich_2011.pdf>